

A nap nem nekem ragyogott már. Az eget is másokért pucolták olyan tiszta kékre. Egy szó sem jött ki a számon.

— Nem akartak kimenni a házakból — magyarázta tovább a fiú. — Ezért aztán éjszaka jöttek a város emberei és beütötték a viskók oldalát. A félkarú nénit még is verték, mert belekapaszkodott az ajtóba és visított, hogy inkább döntsék a fejére a házat, de mégse megy.

— Dehát miért csinálták ezt? — kérdeztem fulladó torokkal.

— Mert a várostól nem kértek engedélyt az építésre és a helyre. Ide sétautat akarnak csinálni.

Leültem egy kőre, a saját házunk romjára. Erre az édesanyám keserves nagy kudarcára. Sejtettem már mindent. Engem is unszolt már néhányszor, hogy ide építsünk. Azt hitte, a falak kikerülnek az oldalban szétmáló sziklakövekből. Vályogot lehet a földből gyúrni, a kőműves sógorunk meg felrakja. Csak a fedél és az ajtó, ablak kerülne pénzbe. Az én ellenkezésem miatt azonban nem került rá a sor. Távol tőlem úgy látszik felszabadult az én aggályoskodásom alól.

Sokáig elbámultam a Színkör palával fedett kupoláját és a Sétatér évszázados gesztenyefáit. Az ölembe vett csomagot sötét felbúsulásomban addig forgattam ide-oda, míg csak ki nem bomlott. Valami kihullott belőle s a körülöttem ácsorgó gyerekek készségesen kapkodtak utána. Egy pakli dohány volt az öt pakli közül, amit apámnak hoztam . . .

A nagyobbacska fiúk cigarettát kértek. Ezek a kölykök sem változnak, az én időmben is tízéves korunkban kezdtünk dohányozni. De rég is volt, nyolc éve. Öreges jóakarattal sodortam nekik. Szívességüket egyébbel úgy sem tudtam volna meghálálni. A szívem teli volt súllyal.

Nagy István

Gyermekeveimből

Azután ez a szomorú emlék is eltemetődött bennünk és eljött a tavasz. Szívet vidámító, friss zöldeléssel, tüdőt tágitó, langyos fuvalatokkal. Az életünk is vidámabb lett. A nyomorúságunk ugyan nem lett a tavasszal kisebb, de kiszabadultunk a hi deg szoba nyomasztó zártságából. Bátyám fölástá a kertet és anyám kezdett veteményezni. Ahogy nagy komolyan megvitatták, hogy melyik parcellába mit fognak vetni, önkéntelenül is közelebb kerültek egymáshoz és elfelejtették a téli keserűségeket .

Tavaszra Füleki bácsi is kiszabadult és hazajött. Sírva panaszkolta el az anyámnak, hogy nagyon megverték és úgy bántak vele, akár a kuttyával. Általában az anyámnak nagyon szerettek panaszkodni az emberek. Talán mert olyan becsületes képe volt. Ő, szegény, csak magába fojtotta a bánatát, sőt még a másokéval is súlyosbította a magáét.

Úgy beszéltük meg odahaza, hogy a húsvéti szünetben meglátogatom a bátyámat a tanyán és legalább két-három napig kintmaradok nála. Előre örültem ennek a látogatásnak, talán jobban, mint az urak, akik valahol a tengerparton szándékozták eltölteni a húsvéti ünnepeket.

Nagypénteken reggel indultam. Anyám már korán reggel fölkelte és mákostésztát főzött. A mi falunkban ez volt a vallásunk szerinti nagypénteki eledel. Ha valamelyik háznál nem tellett rá, összekéregették a hozzávalót, de annak lenni kellett.

Mikor megfőtt a tészta, anyám tett belőle egy papírzacskóba, hogy majd kiviszem a bátyámnak. Valószínű, hogy Mihály gazdájánál jobbat főznek: több mákkal és több cukorral, mégis küldött neki a saját főztéből, hogy ezzel is kimutassa szeretetét.

Én is jóllaktam tésztával és megindultam a tanyák felé. Természetesen csak úgy gyalogosan. Anyám megmagyarázta, hogy merre találok a tanyát és már rá is bízott az utak futására.

Gyönyörű tavaszi délelőtt volt. Bársonyos zölddel voltak elevenek a búzatablák, szinte kedvem lett volna őket megsimogatni.

Amott a kukorica alá szántottak. Zsírosan borultak a fekete barázdák és a nedves földből sűrű gőz szállt fölfelé az erős tavaszi napsütésben, mint áldozati oltár füstje. Az újra ébredő élet szinte harsonázott a szertefutó földeken és semmi sem mutatta, hogy ez tulajdonképpen a halál ünnepe. A falu felől templomi harangok zúgása jött utánam, de ezekben a szélesen zengő hangokban is több volt az öröms ujjongás, mint a gyász szomorú áhitata.

Most minden örömről zengedezett nekem. Úgy éreztem, lépésről lépésre könnyebb lesz a testem. Mintha a vidáman sötét nap engem is fölszippantott volna cseppenként és a tavasz himnuszát énekelve beleolvadtam volna a messzi kékségbe.

Az út mellett sürgönypóznák álltak és zúgtak. Odaszaladtam mindenhez és rátapasztottam fülem a mohos fára, hogy kihallgassam a titkos üzeneteket. Azután belekiabáltam én is, mert azt hittem, hogy elviszi a hangomat:

— Tavasz van... Megyek a tanyára, a bátyámhoz...

Ebben a két mondatban benne volt minden örömöm és vágyakozásom.

Elhatároztam, hogy ha nagy leszek, én is elállok béresnek, akár a bátyám. Hiszen olyan szép lehet az élet itt, a tanyák között.

Dél felé érkeztem ki a tanyára. Bátyám gazdája elég szívélyesen fogadott. Mihály nem volt a tanyában, kint szántogatót a birtok tulsó végében. Mingyárt kimentem hozzá. Mikor meglátott, örömmel kiáltozott felém és a kalapját lengette.

— Hát te hogyan kerülsz ide, öcsös? — kérdezte, mikor odaérkeztem hozzá.

— Kijöttem.

— Gyalog?

— Gyalog.

Csakugyan, nem éreztem a lábamban még egy kis zsibbadást se. Szaporán lépkedtem az eke mellett és hallgattam a föl-

det hasító vas halk surrogását. A tarack gyökere pattanva szakadozott.

— Mi ujság otthon? -- kérdezte kis hallgatás után a bátyám. Feri dolgozik?

— A héten dolgozott.

— Hol?

— Falat tömtek a Gyökeres-pusztán. Ezt meg Mihály bátyámnak küldte az anyám, nyujtottam át neki a keresztülzsirosodott papírzaeskót a tésztával.

— Birod tartani az ekét, míg megeszem?

— Bírom — mondtam lelkendezve és már be is álltam a bázdába. Fogtam az eke szarvát és jól megnyujtottam a lépéseimet, ahogy a bátyámtól láttam.

— Veréb Jani bácsi meghalt — ujságoltam nek, hogy megajándékozom valamivel az okozott öröméért.

— Mi baja volt? — kérdezte a bátyám meglepetten.

— Fölakasztotta magát...

— Szegény Jani bácsi — mormogta Mihály, inkább magának.

Azután nem is igen beszélgettünk. Nem volt miről. Szántogattunk és nagyokat hallgattunk, csak néha figyelmeztetett, hogy az ekét kifelé vagy befelé tartsam.

Délben csakugyan mákóstésztát kaptunk. Jobb volt, mint amit anyám főzött és cukor helyett méz volt rajta, jó vastagon.

— Van méhünk. Hat család — mondta a bátyám, mikor észrevettem a mézet.

Kint ebédeztünk az istállóban. A gazdáék bent a konyhában.

— Elég jó helyem van itt — mondta Mihály bátyám. — Csak a gazda nagyon szeret parancsolni. Dehát azért gazda, hogy parancsoljon.

Örültem, hogy úgy beszél velem, mint a felnőttekkel.

— Majd itt alszol velem az istállóban. Holnapután bemennek a gazdáék a faluba. Szólok nekik, hogy téged is vigyenek magukkal. Legalább nem kell gyalognod.

Ebéd után újra befogtuk a lovakat és kimentünk szántani.

Mikor napszállta felé az ekét eldöntve behúzatott az udvarra, a vidáman hancurozó kutya a lovak felé ugrott és megugatta őket. A lovak megbokrosodtak. Ágaskodni kezdtek és kitépték magukat a bátyám kezéből. Keresztültörték az udvar kerítését és vad rohanással hurcolták maguk után a csörömpölő ekét. Bátyám utánuk vetette magát, de a szántás derekán is alig bírta őket elcsípni. Az ekének letörött az egyik karja és a jobboldali ló erősen vérzett. Valószínűleg az áttört kerítés egyik deszkája hasíthatta föl az oldalát. A gazda karbafont kézzel nézte ezt az egész dolgot és mikor meglátta az ekével meg a lóval történt szerencsétlenséget, szidni kezdte a bátyámat:

— Hogy lehet valaki ilyen marha? Úgy fogtad őket, mintha nem lett volna még lóval dolgod.

— Nekem mondja, hogy marha — indulatoskodott Mihály. —

Inkább kösse meg máskor a kutyát, hogy ne ijesztgesse a lovakat.
— Fogd be a szád és ne feleelj. A lovakat meg gyorsan fogd ki. Száját be, lovakat ki.

Már csöndesebben beszélt, nevetni is próbált a saját szellemességén — de Mihály bátyám tovább durcáskodott. Nyilván előttem szégyelte magát.

— Fogja be az, aki mondja!

Remegve hallgattam a éivódásukat. Tudtam, hogy a bátyám nem hibás és csak a bosszúságát akarja kitölteni a gazda. De szerettem volna neki szólni, hogy hagyja csodába az egészséget. Hadd mondjon, amit akar.

— Tetves koldús — ordított most már a gazda. — Még szemtelenkedni mersz a kenyéradóddal?

— Maga szemtelenkedett velem. Azt hiszi, mert cselédje vagyok, most már mindent szabad?

A gazda fölkapta az eke mellől a lóhajtó ostort és végigvágott rajta, hogy nagyot csattant. Mihály bátyám odaugrott, hogy kicsavarja a kezéből az ostort, de az csak hátrált és tovább ütötte, ahol érte. Az arcán egy csapástól kiserkedt a vér. Futni kezdett a verés elől. A gazda utána és ütötte, míg érte.

Ki se fogta a lovakat, csak szaladt az istállóba, összeszedte a holmijait és engem kézenfogott.

— Visszahozatlak a csendőrökkel — kiabált utánunk a gazda.

— Csak az kell magának! Tudom, istenem felgyújtom a tanyáját . . .!

A hirtelen lepergett, borzasztó csettől egész bódultan lépkedtem a bátyám mellett. Utat nem is kerestünk: szántáson, vetésen keresztülvágunk. Sötét volt az este, csak a csillagok hunyorgattak fönt, mint apró mécesek.

— Most mi lesz? — szólaltam meg végre szepegeve.

— Mi lenne? — felelt a bátyám könnyedén. — Csinálom tovább, amit abbahagytam.

A hangján azért éreztem, hogy remeg és nem olyan bizakodó, mint az elkiáltott szavak. Nem akart előttem gyengének mutatkozni.

— Pedig milyen szép volt ez a nap — mondtam még sóhajtva.

Bátyám megállt és kiterjesztett karral mutatott szét a sötét-ségben, akár a pap, mikor áldást oszt és a hangja is nagyon komoly volt:

— Szép lenne itt az élet, ha nem mások barmai volnánk, ha a magunk földjébe akaszthatnánk az ekét . . . Addig kutyáké itt a sorsunk és a bérünk mellé szidást és verést is kapunk eleget. Most engem is megvert a gazda, de egyszer majd erős leszek és visszaütök . . .

Lépteink halkán dobbantak a frissen szántott földeken és az utolsó mondat bizakodásától mintha szomorúságunk is széjjelfoszlott volna, mint pirkadatban az éji sötétség. Hogy egyszer majd erősek leszünk . . .

(Vége)

Darvas József.